

KRITIKK OG DEBATT

kultur

Av og til er det noen som minner meg om at jeg har vært sjef på Nationaltheatret. Da sier jeg: Det kan jeg ikke huske.

Stein Winge til VG

På omdiktet toalett

Tirsdag 11. februar klokka 20.00 møter tre norske diktere på det underlige hullet i veggen ved Akershus festning, det som før var et offentlig pissoar og som nå er blitt Skansen kulturkafe. Der skal Øyvind Berg (bildet), Terje Johannsen og Tor Obrestad presentere gjendiktninger av Paul Celan, Philippe Jaccottet og Dylan Thomas. Arrangør er Norsk Forfattersentrum.

DOUGLAS COUPLAND (født 1961): For seint ute igjen?

61-erne – er de her?

Douglas Coupland ga dem et navn og et ansikt, nå står de klar til å overta verden. Årskullet fra 61, tidligere kjent under dekknavnet «Generasjon X», har fylt 35. Snart er de 36, og nå er det vel deres tur til å bestemme? Voksne mennesker i sin beste alder, med ungdommens nøling bak seg og et nytt årtusen innen rekkevidde. For noen tiår siden ville de vært sett på som middelaldrende og vel etablerte på dette tidspunkt i livet. Så er det ikke på tide at også våre 35-åringar trår til snart?

SINDRE HOVDENAKK

■ Nei, de nøler visst fremdeles, 61-erne. I hvert fall om vi skal tro danske Week-endavisen, som likeså godt har dratt i gang en egen intervjuiserie med dette årskullet – selvsagt ført i pennen av en samtidig. Sjelden har jeg vel lest så mye godt kamuflert handlingsvegring formulert av representanter fra en og samme årsklasse. Den virkelige verden ble visst litt av et sjokk for disse første barn av de turbulente sekstidåra.

■ Forvirringen må ha lagt seg som et psykedelisk røykteppe over de stakkars små som skulle finne ut av å kombinere sofamyke 68-idealene fra hjem og skole med de beinharde realitetene ute i seinkapitalismens gater. For riktignok fikk de lov til å klatre i fars bokhyller og sykle på mors hjemmevervde filleryer mens de hørte på onkels beatlesplater, men før de visste ordet av det hadde de landet på rumpa i 80-års stålsatte virkelighet. Og det hjelper lite med et nesten avsluttet hovedfag i sosialantropologi, når du ikke klarer avdrage på den første rådyre loftsligheten din.

■ Kanskje det er derfor de har fått seg et slikt støkk, disse 61-erne? Som henslepte hele puberteten i fast overbevisning om at atomkrigen kunne bryte ut hvert øyeblikk? Og hvis redsel for autoriteter stikker så dypt at de fremdeles fryser på ryggen ved tanken på den gang i 1980 da de første små, ekle 16-åringene begynte å gå med slips igjen. På skolen.

■ Riktignok trodde 61-erne at de var mye smartere enn de enda yngre nykapitalistene. Derfor deltok de også gjerne i utforskningen av det nyoppdagde aksjemarkedet. Men de kom aldri på at det gikk an å bruke aksjegevinsten til å nedbetale studielånet. Så nå sitter vi der, da, med en generasjon forgleddede gamle ungdommer som slett ikke ivrer etter å ta ansvar for noe som helst annet enn sitt eget caféliv.

■ På vegne av flere foreslår jeg derfor: Skal vi ikke bare la 61-erne være i fred, og heller slippe til noen litt yngre og mer handlekraftige?

■ For eksempel 64-erne.

inn-
hogg

Mele egen kake

Dersom Ap-regjeringen går inn for at Operaen skal forbli på Youngstorget og bevilger nærmere en milliard kroner til å pusse opp Folketeaterbygningen, innebærer det at arbeiderbevegelsen gir, og arbeiderbevegelsen får. For det er ulike Ap- og LO-organisasjoner som har flest eierandeler i Folketeaterkomplekset. Blir Folketeatret etter hvert et eget AS, kan disse i så tilfelle cashé inn flerfildige millioner av kroner. Snakk i så fall om å mele egen kake! Men hvem er de øvrige gårdeierne rundt Youngstorget som i det stille ivrer for operaplassering der, med påfølgende lukrativ stigning i eiendomsprisene?

Hans Rossiné

Vestens dystre århundre

«Det eneste alternativet til et forandret samfunn, er mørke.» Slik avslutter Eric Hobsbawm sin «Ekstremismens århundre», som nå foreligger på norsk. Boka innledes med en serie sitater om hvor dystert det 20. århundre har vært.

I fjor fikk vi François Furets versjon. I «Den tapte illusjon» tok han et opp-

BOOK

gjør med vestlige intellektuelle unnfal lenhet overfor kommunis men. Furet

Eric Hobsbawm: «Ekstremismens tidsalder. Det 20. århundrets historie.» Oversatt av Egil Johan Ree Gyldendal 623 s. Kr 348

og Hobsbawm er motstykker. 1700-tallshistorikeren Furet er frafallen fransk kommunist, 1800-tallshistorikeren Hobsbawm trofast britisk sosialist. Begges bøker er personlige partsinnlegg samtidig som de bygger på en omfattende lesning.

«Ekstremismens århundre» er siste bind i et helstøpt verk om to århundrer, et langt, 1789-1914, og et kort, 1914-91. Det lange har Hobsbawm behandlet i tre bind: «Revolusjonenes tidsalder 1789-1848», «Kapitalens tidsalder 1848-75» og «Imperiens tidsalder 1875-1914». Bindet om det korte århundret er også tredelt: «Katastrofen 1914-46», «Gullalderen 1947-73» og «Skredet 1973-91».

Hobsbawm er en glitrende analytiker. I stedet for å fortelle hva som skjedde, resonnerer han. Dermed blir det ingen innføringsbok. For å ha utbytte av den, skal man ha fulgt med på skolen eller gjennomlevd århundret. Til gjengjeld er det mye innsikt å hente, for eksempel om årsakene til at demokratier brøt sammen i mellomkrigstida og om virkningene av den kalde krigen. Jazzentusiasten Hobsbawm har også gitt kunst, kultur og naturvitenskapene en skikkelig behandling.

Ufarlig kommunisme

Kommunismen opptar så vel Furet som Hobsbawm. For Furet er den djevlsk. Ikke for Hobsbawm. Det var ikke kommunismen som gjorde århundret ekstremt, snarere Hitler, Kennedy og Reagan. Kommunismen framstilles med mild overbærenhet. Stalin torde aldri å løpe noen risiko. Bondegutten Khrustsjov var en uslepen diamant. Den sovjetiske truselen ble vilt overdrevet av vestlige politikere som et middel til å piske opp korsogstømming.

Hovedårsaken til den kalde krigen er å finne i USA, som også var nærmest til å trykke på atomknappen, men Vestens

ERIC HOBSBAWM: Storverk om ekstremismens tidsalder. Foto: GYLDENDAL NORSK FORLAG

aggressivitet bidro ikke til at Sovjetunionen brøt sammen. Skredet 1989-91 skyldtes at kommunistene lot seg friste til å handle med vest i stedet for å skjerme økonomien sin, som tross sin langsomhet var levedyktig.

Med den forskningen som nå pågår i østeuropeiske arkiver, tror jeg det blir umulig å opprettholde denne hobsbawmske overbærenheten. Vi vil se hvor viktig revolusjonsideologien var så vel for samhold som strid blant kommunistene.

Vestlig ståsted

Tidsskriftet Samtiden spurte nylig Hobsbawm om bøkene hans ville ha sett radikalt annerledes ut hvis de var skrevet av en lærd person i, la oss si, New Delhi. Nei, svarte antirelativist Hobsbawm. Han mener han har skre-

vet verdenshistorie på den måten verdenshistorie må skrives, med vekt på hvordan Vesten har forandret kloden. Hele firebindsverket har dette som utgangspunkt. I «Revolusjonenes tidsalder» tok han for seg den franske revolusjon og den industrielle revolusjonen i England og deres virkninger i verden. Det perspektivet har han fulgt siden.

Hobsbawm dekker hele

Asia

I løpet av århundrets siste halvdel har troen på framskrittet flyttet seg fra Europa til Asia. «Asias gjenfødelse» har den franske Kina-spesialisten François Gode ment kalt sin versjon av det 20. århundre. Asias økonomiske mirakel og den omfattende demokratiseringen som har skjedd de siste tjue årene, motstier Hobsbawms bilde av et alminnelig «skred» (landslide). Han ser i hovedsak verdensøkonomisk depresjon, etnisk identitetspolitikk, vold og fattigdom i den tredje verden, sosialismens endelikt og forfall i klassiske kunstsjangere.

Boka er godt oversatt av Egil Johan Ree. En flott jobb. At revolusjonsbevegelsen som ble utløst av Oktoberrevolusjonen sammenliknes med islams ekspansjon i det første århundre i stedet for dets første århundre (622-721) er trolig en trykkfeil. For den som skal bruke indeksen (eller følge krysshensvisningene), kan det være greit å vite at fra side 26 er alle referanser forrykket med to sider (30 betyr 28), og med tre sider fra om lag s. 460.

Stein Tønnesson

Europeerne drar på pilgrimsferd som aldri før siden middelalderen. Hva er det som foregår? Les boken!

METTE NYGÅRD

– og vegginge falle så vide –

OM GAMLE OG NYE PILEGRIMSMÅL

Kr 230

FORUM/ASCHEHOUG